

avbrutit detta efter de två första runorna, sedan fortsatt med **lit · rasa**, så upptäckt felet och tillagt namnet. Häremot talar emellertid, att utrymmet inom runslingan synes ha varit på förhand väl beräknat. Efter 22—24 **sun** saknas det **sin**, som man här väntar. 47—50 **anit** kan knappast vara annat än *hann het*, med vanligt uppländskt *h*-bortfall.

Om kvinnonamnet *Guðlaug* se Sö 263, U 133, 167, om mansnamnet *Sigfastr*, *Sigvastr* E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100.

167. Ö. Ryds kyrka.

Pl. 109.

Litteratur: B 224, L 639, D 2: 26. Joh. Bureus, F a 6 s. 139 n:r 17 (Axehiell), F a 5 n:r 296, F a 10: 1 n:r 134; M. Aschaneus, F b 18 s. 317; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 44; O. Celsius, SR 2, s. 173; *Kyrkoinventarium* 1828 (ATA); UFT h. 7 (1878), s. 72; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 79, *Anteckningar* 1903 (ATA); *Sveriges kyrkor*, Uppland 1: 2 (1928), s. 341.

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning; Rhezelius, teckning (F a 10: 1); Bureus, kopparstick (F f 6); Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 224); Dybeck a. a.; Brate foto 1903 (ATA); H. Faith-Ell foto 1928 (ATA).

Runstenen låg intill 1924 som tröskel i södra kyrkdörren. Nu är den uppställd invid kyrkväggen innantill, straxt t. h. om södra ingången, sålunda mitt emot U 166.

Inskriften finns upptagen redan i Bureus' samlingar, efter uppteckning av Axehiell: »I Rydhz kyrkedör wacker slät steen» (F a 6), »Östra Ryd Kyrkiedör» (F a 5). Aschaneus' teckning har överskriften: »Östre Rydh Sochn Vthi Vapenhusdören»; Rhezelius' teckning: »Rydh Sochn I Kyrkiedören». Översta delen av stenen var vid denna tid täckt av muren och en del av inskriften osynlig. Hela inskriften var emellertid synlig, redan då Hadorph och Leitz avtecknade ristningen. Peringskiöld (*Monumenta* 3): »Wapnhusdörrn»; B 224: »Vapnhus dörren». Vid kyrkans ombyggnad 1690—93 revs vapenhuset och stenen flyttades troligen till kyrkportalen på s. sidan, där den fortfarande i mer än 200 år fick tjänstgöra som tröskelsten. Celsius har ej själv granskat inskriften.

Dybeck: »Stenen ligger ännu till tröskel i Ryds kyrkas södra dörr och är till någon del öfvermurad». Brate (1903): »Runstenen ligger under tröskeln till södra kyrkdörren, hvarigenom en del af ristningen blifvit nött af tramp, i synnerhet runorna **kuþlaukar**. Inskriftens början är dold under tröskeln, stenens öfre ända under dörrposten och kyrkväggen.» Vid kyrkorestaureringen 1924 framtogs stenen och fick sin nuvarande plats.

Mörkgrå sten. Höjd 1,47 m., bredd 1,31 m. Mycket jämn och slät yta, blanknött genom trampning, dock föga skadad. Stenen är bräckt tvärs över, och nedtill är ett stycke avslaget. Ristningen är väl bevarad. Endast på kanterna är den något avslagen och nött.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter äldre läsningar):

× **asur** × **lit** × **raisa** × **stain** × **a[t]** × **kuna** × **mak · sin** × **han** × **uas** × **broþir** × **kuþlaukar** × **fotr** × **risti** × **runar** ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60
pasi ×
 65

Assurr let ræisa stein at Gunna, mag sinn. Hann vas broðir Guðlaugar. Fotr risti runar þessi.

»Assur lät resa stenen efter Gunne, sin frände. Han var Gudlögs broder. Fot ristade dessa runor.»

Till läsningen: Inga stungna runor förekomma. Sk efter 23 **a** är mycket svagt och sk efter 26 **k** osäkert. 66 **a** och 68 **i** äro fullt säkra. — Axehiell, Aschaneus, Rhezelius: 26—38 saknas

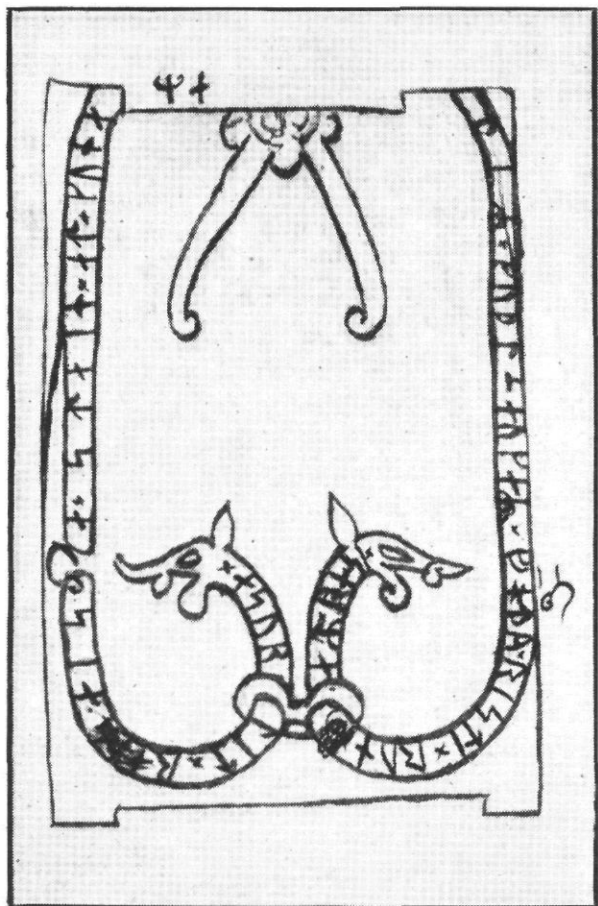

Fig. 162. U 167. Ö. Ryds kyrka.
Efter teckning av Rhezelius.

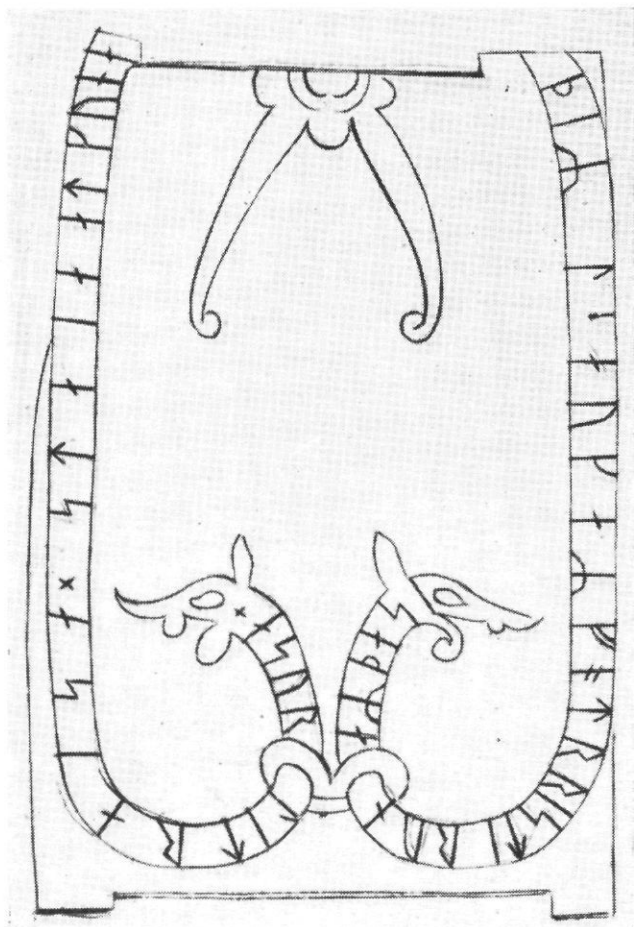

Fig. 163. U 167. Ö. Ryds kyrka.
Efter kopparstick av Bureus.

(dolt under muren). — Hadorph och Leitz: Intet sk efter 23 **a**; efter 26 **k**×. Likaså Dybeck. — Brate: 1—3 ×**asu** saknas; 23—35 **a**×**mak**·**sin**×**han**×**uas**× dolt och otillgängligt. (Dybecks teckning av detta parti återger säkerligen endast *Bautil*).

Om mansnamnet *Assurr* (*Atsurr*) se Sö 25, 196, 265, Ög 81, 135, 215, Sm 36, 37, 42. Det förekommer även i flera uppländska inskrifter. Om *Gunni* se Sö 188. Om kvinnonamnet *Guðlaug* U 133, 166 och Sö 263.

Isl. *magr*, fsv. *magher* betecknar frände genom giftermål; se ovan U 161. Det ligger därför nära till hands att förmoda, att de följande orden *Hann vas broðir Guðlaugar* avse att upplysa om frändskapens art. Assur skulle alltså ha varit gift med Gudlög och Gunne hans sväger. Om Gudlög i U 166 och U 167 har betecknat samma person, skulle hon ha varit gift två gånger. Men namnet är så vanligt, att man icke kan bygga några slutsatser på dess förekomst i två inskrifter på samma plats.

Däremot förefaller det mycket sannolikt, att den Gunne, över vilken U 167 är rest, har varit samme man, som har låtit resa de båda stenarna U 170 och U 171 över sin son. Detta är av en viss vikt, ty det innebär, att de båda senare inskrifterna äro äldre än U 167.

U 167 är en av de få runristningar, som äro signerade av ristaren Fot. Liksom de övriga visar den honom som en i tekniskt avseende högt förfaren man. Inskriften är klar och tydlig, runorna ha vackra, regelbundna former, ortografien är vårdad och konsekvent, skiljetecken är ×. Ornamentiken är enkel, men ändamålsenlig, med god anpassning efter stenyttan. Stungna runor brukas icke. De båda rundjur, inom hvilka kroppen inskriften är anbragt, äro tecknade med få men karakteristiska detaljer. Samma drag i runskrift, ortografi och ornamentik återfinnas i ett stort antal osignerade ristningar i södra Uppland. Då det tekniska utförandet alltid är det samma, säkra och erfarna, finnas stora skäl att med von Friesen (*Upplands runstenar*, s. 47 f., *Runorna*, 1933, s. 217 f.) antaga, att det är Fot själv, som har utfört dem.

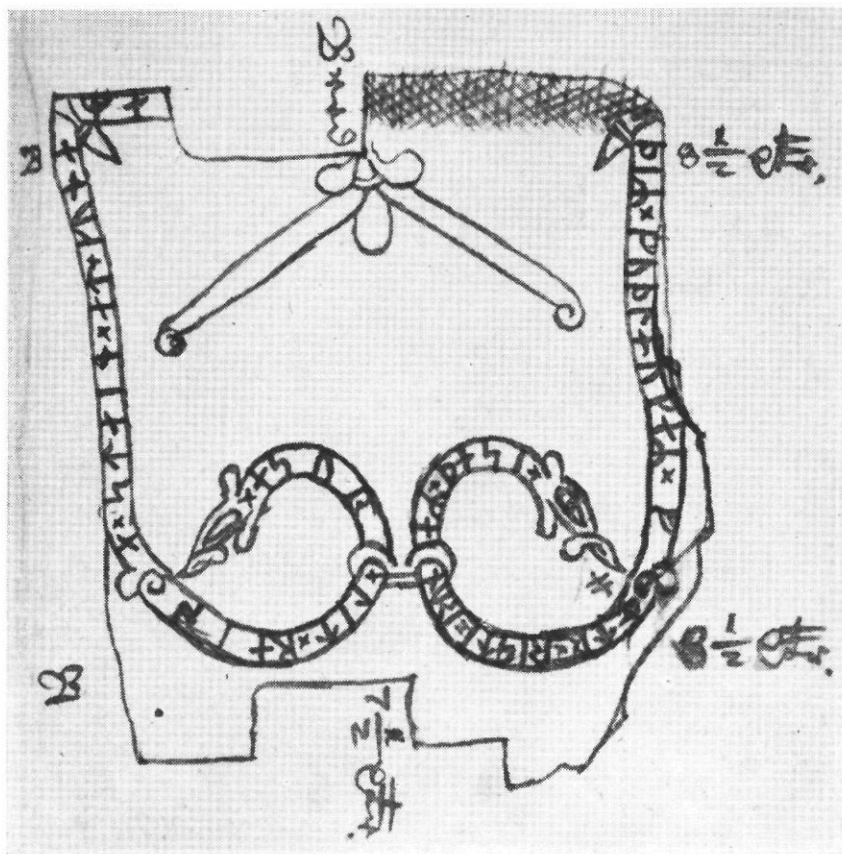

Fig. 164. U 167. Ö. Ryds kyrka. Efter teckning av Aschaneus.

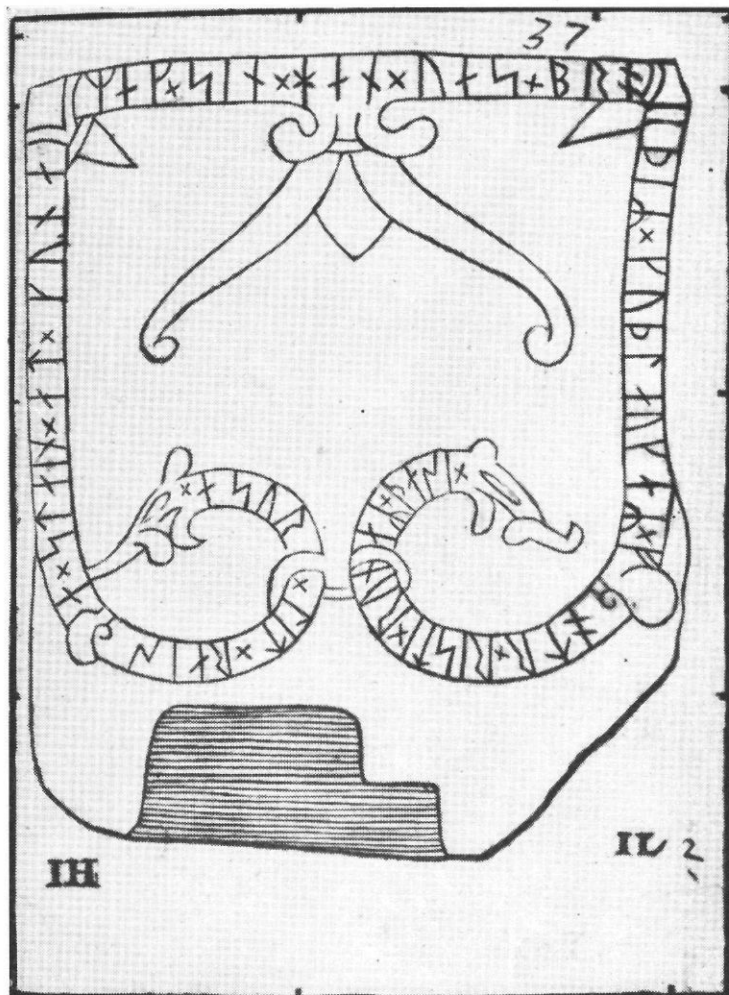

Fig. 165. U 167. Ö. Ryds kyrka. Efter B 224.

Karakteristiskt för Fot är även, att stenytan i regeln har blivit omsorgsfullt bearbetad, så att den är slät och jämn. Inga knöligheter eller gropar få förekomma. Den av Fot ristade Skokloster-stenen (L 1550) är, såsom von Friesen framhållit, ett av de ytterst få monument i Uppland, där själva stenen omformats för sitt ändamål: övre rundningen är nämligen tillhuggen, så också stenens smalsidor. Något liknande gäller i själva verket också om Fots runsten i Ö. Ryds kyrka. Den har ursprungligen av allt att döma varit fyrkantig, ehuru stenens kanter ha blivit svårt skadade. Både upptill och på sidorna har säkerligen stenens kant bildat den yttre ramen för inskriften. Härpå tyder särskilt, att den inre slinglinjen på h. sidan är svagt böjd, vilket synes ha berott på att stenkanten här har haft en motsvarande böjning. Möjligen har ornamentiken i denna ristning sin förebild i gravstenar. Särskilt är att märka de båda bandknutarna i hörnen upptill. Jfr London-stenen (Wimmer-Lis Jacobsen n:r 246).

Möjligen har Fot i sin Ö. Ryd-sten varit påverkad av mönstret på Söderby-stenen (U 171), som ristaren Faste har utfört på uppdrag av Gunne. Ristningens grundplan är här visserligen trekantig, men slingan följer utefter stenens raka kanter och har upptill en likartad bandknut. Mönstret har kanske tilltalat Fot, och han har varierat det i den runsten, som han några år senare fick i uppdrag att utföra till minne av Gunne.

168. Björkeby, Ö. Ryds sn.

Litteratur: B 222, L 641. J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 43, 45, F 1 5: 3; O. Celsius, SR 2, s. 141, 633; J. G. Liljegren, Runlära (1832), s. 97 not 6; UFT h. 7 (1878), s. 73; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 100.

Avbildningar: Peringskiöld, teckning (F 1 5: 3), träsnitt (Monumenta 3 och B 222).

Runristningen, som numera är förkommen, är känd endast genom Peringskiölds teckning och träsnitt. Den fanns »I Biirkeby I tompten emellan begge gårdarne» (F 1 5: 3) och avteck-